

MAGYAR MŰZSA

A CSENDES-ÓCEÁN MELLETT

GROSZ, JÓZSEF

Egyszerű történet, de nem éppen szokványos. Egy lelkes fiatalember csalatkozva reményeiben, a Tanácsköztársaság bukása után Ausztriába bújdosik. Csak néhány éve végezte el a bécsi kereskedelmi főiskolát, de értelmiségi munka nemigen akad számára a húszas évek Ausztriájában. Elmegy hát parasztnak. Nem idegen neki ez az életforma sem, édesapja is gazdaember volt, legutóbb a szilágysági Érmindszenten. Onnan hozta ő is a föld szeretetét. És még valamit. A házukkal átellenben állt az Ady-porta. Kisdiákként áhítattal leste a költőt, és értetlenül is sejtjeibe ivódta a titokzatos-gyönyörű verssorok. Ott muzsikáltak benne egy hosszú életen keresztül.

Ausztria hitleri megszállása után még messzebb sodorta a világvihar. De most már könnyebb volt a dolga. A zsúfolt amerikai bevándorlási kvótára soronkívül felkerült a neve, hiszen farmerra nagy szükség volt az újvilágban. És Amerika legtávolabbi zugában, a Csendes-óceán melletti Oregon államban kezdett új életet, most már családotul, ismeretlen nyelven, ismeretlen emberek közt. Szorgalommal, szívóssággal egyik farmot a másik után virágoztatta fel, naponta 60 tehenet fejt, maga hordta szét a tejet, számolt, tervezett. De közben csak nem hagyták nyugton a régi dallamok. Két fia is felnőtt, ők már nem értették a szülői nyelvet. Hogyan mutassa hát meg nekik, milyen nagy költő született abban a kis faluban, ahol az ő édesapjuk élt gyereksorban. A nehéz napi munka után leült, és angol sorokat rótt papírra, dilettáns, nehézkos verssorokat. Maga is elégedetlen volt velük. Ő, aki még alig pár éve az angol konyhanyelvet is csak dadogva beszélte, angol költőket kezdett el olvasni, poétikai szakkönyveket vásárolt, hogy elsajátítsa az angol prozódia titkait. Aztán mind bátrabban ízelgette az új nyelven a régi dallamot, és egy nap megmutatta fordításait amerikaiaknak is. Egye-

"Magyar Hírek"
1974

temi tanárok biztatták, segítették, és egyikük közreműködésével megszületett az első kötet, egy angol nyelvű magyar versantológia Bornemisza Pétertől napjainkig.

Elárulom már a nevét is, mert még valaki azt hiszi, hogy én találtam ki ezt a furcsa történetet. Joseph Grosz tavaly volt nyolcvanéves, de csak nemrég fejezte be Az ember tragédiája fordítását. Mintegy 300 Ady-verset, sok-sok magyar népdalt szólaltatott már meg angolul, és legutóbb kérte el a Halotti beszéd szövegét. Fordításait állandóan javítja, szépíti. A Hungarian Anthology sok száz amerikai könyvtárban megtalálható, és van olyan könyvtár, ahol ez az egyetlen bizony-sága a magyar költészetnek.

Leveleket láttam, első, második generációs amerikai magyarok elragadtatott leveleit, akik rábukkantak egy eldugott kis könyvtárban a magyar versekre, és meghatva mondtak köszönetet az ismerős vagy újonnan felfedezett sorok angol tolmácsolásáért. Vagy említsem-e azt a kedves fiatal amerikai nőt, aki tőlem kérte kölcsön az antológiát, először udvarias-ságból, majd mindjobban belelelkesezve kívülről mondta el egyik-másik versét. Magam is jelen voltam annál a jelenet-nél, mikor egy ismeretlen amerikai nő izgatottan felrohant a fordító lakására, és kérdésekkel ostromolta arról az Ady ne-vű költőről, akire a Grosz-féle magyar antológiában talált rá. Őt ugyanis Adynak hívják, Mrs. Velma Ady Stowe, de családja származásáról semmiféle dokumentuma nincsen. Hát ha ezen a nyomon megtudhat valamit. Jön is rövidesen Magyarországra családfát kutatni.

Joseph Grosz most Juhász Ferencet fordítja ugyanolyan megszállottan, mint azelőtt kortársait. Túl a nyolcvanon, fia-tal lelkesedéssel, a Csendes-óceán mellett.

Vezér Erzsébet

